

Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācija

Aspazijas bulvāris 5 – 434, Rīga, LV-1050, Latvija
T +371 67333227
lrqa@lrqa.lv | www.lrqa.lv

Finanšu ministrijai

Rīgā, 2021. gada 1. februārī

Nr. 0102/2021-V.1

Par gada pārskatu iesniegšanas termiņiem 2021. gadā

Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācija (turpmāk – arī asociācija) regulāri saņem savu biedru – gan grāmatvežu, kuri veic algotu darbu, gan arī grāmatvežu, kuri sniedz grāmatvedības ārpakalpojumus), kā arī citu Latvijas grāmatvežu, revidentu un citu finanšu speciālistu viedokļus un lūgumus pagarināt to gada pārskatu iesniegšanas termiņus, kuri tiek sagatavoti par gadu, kas noslēdzas 2020. gada 31. decembrī. Šajā sakarā asociācija pauž savu viedokli, norādot attiecīgu pamatojumu.

Sakarā ar to, ka Covid-19 uzliesmojums turpina attīstīties, šobrīd ir grūti novērtēt pandēmijas un valstī ieviesto ierobežojumu ietekmes uz uzņēmējdarbību un ekonomiku apjomu un ilgumu. Šie bezprecedenta apstākļi, kā arī nenoteiktība sagādā uzņēmumiem grūtības, sagatavojot gada finanšu pārskatus. Atšķirībā no iepriekšējā gada, kad informācija par Covid-19 izraisīto krīzi un ietekmi uz uzņēmuma darbību bija atklājama finanšu pārskatos saistībā ar notikumiem pēc bilances datuma, un korekcijas attiecīgajos bilances posteņos uz 2019. gada beigām nebija nepieciešamas, šogad katram uzņēmumam, sagatavojot finanšu pārskatu, lai izpildītu Gada pārskatu un konsolidēto gada pārskatu likuma (GPKGPL) ietvertu normu, ka finanšu pārskatam ir jāsniedz paties un skaidrs priekšstats par sabiedrības līdzekļiem (aktīviem), saistībām, finansiālo stāvokli un peļņu vai zaudējumiem (GPKGPL 13. panta (2) daļa), būs jāpārskata pandēmijas novērtējums – kā tā ietekmēja konkrētu uzņēmumu pārskata datumā, kā mainījās nozīmīgie spriedumi un aplēses, uz kurām attiecas lielāka nenoteiktība nekā parasti, kas prasa ievērojamu laiku un resursus gan pašiem uzņēmumiem un to grāmatvežiem, gan revidentiem attiecīgu vadības spriedumu un aplēšu pārbaudē revīzijas vai ierobežotās pārbaudes ietvaros.

Zemāk ir norādīti jautājumi un atsevišķas jomas, kuru izvērtēšanai, spriedumu veikšanai un aplēšu sagatavošanai uzņēmumiem, to grāmatvežiem un citiem speciālistiem būs jāveic papildus darbi un jāveido procedūras 2020. gada finanšu pārskatu sagatavošanas procesā; turklāt, ņemot vērā valstī noteiktos ierobežojumus, tiek apgrūtināts informācijas, kas ir nepieciešama attiecīgu kvalitatīvu un ticamu aplēšu veikšanai, iegūšanas un apmaiņas process.

a) Aktīvu vērtības samazināšanās: vai bilances datumā pastāv aktīvu vērtības samazināšanās pazīmes un vai tika veikta aktīvu vērtības samazināšanas pārbaude?

Attiecībā uz nefinanšu aktīviem (piemēram, nemateriāliem aktīviem, pamatlīdzekļiem), uzņēmumam ir jānovērtē aktīvu atgūstamība, un šim novērtējumam jābūt balstītam uz nosacījumiem un vērtības samazināšanās pazīmēm, kas pastāv bilances datumā. Ja kādi notikumi vai apstākļu maiņa liecina, ka aktīva uzskaites vērtība varētu būt neatgūstama, attiecīgā aktīva vērtība tiek pārskatīta, lai noteiktu vērtības samazināšanos. Vai, tuvojoties pārskata gada beigām, uzņēmums novēro pazīmes, kas liecina par aktīvu vērtības samazināšanos? Tādi faktori, kā naudas plūsmas grūtības, ražotņu / struktūrvienību / veikalu slēgšana, piegādes ķēdes problēmas, preču un pakalpojumu pieprasījuma

kritums, pārdošanas cenu un tirgus procentu likmju samazināšanās, ielānoto pasākumu atcelšana, faktiskie zaudējumi u.c., var norādīt uz aktīvu vērtības iespējamo samazināšanos.

Aktīva vērtība ir samazinājusies, ja uzņēmums nespēj atgūt tā uzskaites vērtību, vai nu izmantojot šo aktīvu, vai to pārdodot. Lai veiktu vērtības samazināšanās pārbaudi, pirmais, kas ir jādara - ir jānovērtē aktīva atgūstamā vērtība. Atgūstamā vērtība ir augstākā no patiesās vērtības, atskaitot atsavināšanas izmaksas, un lietošanas vērtības. Lietošanas vērtība ir to nākotnes naudas plūsmu pašreizējā vērtība, kuras paredzams iegūt no aktīva. Ja eksistē vērtības neatgūstamības pazīmes, un ja aktīva uzskaites vērtība pārsniedz aplēsto atgūstamo vērtību, aktīvs tiek norakstīts līdz tā atgūstamajai vērtībai.

Gadījumos, kad atgūstamā vērtība tiks aprēķināta, pamatojoties uz lietošanas vērtību, jāņem vērā grāmatvedības aplēšu apsvērumi. Prognozētajām naudas plūsmām jāatspoguļo uzņēmuma vadības vislabākā aplēse pārskata perioda beigās par ekonomiskajiem apstākļiem, kas pastāvēs atlikušajā aktīva lietderīgās lietošanas laikā. Notikumi pēc pārskata perioda beigām un informācija, kas saņemta pēc pārskata perioda, vērtības samazināšanās testā jāņem vērā tikai tad, ja tā sniedz papildu pierādījumus par apstākļiem, kas pastāvēja pārskata perioda beigās. Līdzīgi, nosakot aktīva atgūstamo vērtību, informācija, kas iegūta pēc pārskata datuma, jāņem vērā tikai tad, ja šāda informācija attiecas uz apstākļiem, kas pastāvēja pārskata perioda beigās. Lai veiktu šo novērtējumu, ir jāizvērtē visi faktiskie apstākļi.

Esošajos nenoteiktības apstākļos ir sagaidāmas būtiskas problēmas, lai sagatavotu nākotnes naudas plūsmu prognozi. Sakarā ar to, ka lietošanas vērtība tiek balstīta uz diskontētām naudas plūsmām, aprēķinā ir jāizmanto saprātīga un pamatota diskonta likme, kā arī pieņēmumiem ir jābūt pamatotiem. Uzņēmumiem un to grāmatvežiem būs nepieciešams sagatavot detalizētas naudas plūsmas prognozes, kas ietvers vairāk nekā vienu scenāriju - sliktāko, labāko un vidus posma scenāriju, un jānosaka vidējais svērtais rezultāts, kas prasīs papildus.

b) Pamatlīdzekļi: vai ir jāpārskata pamatlīdzekļu lietderīgās lietošanas laiks un nolietojuma likmes?

Veicot inventarizācijas vai sagatavojot finanšu pārskatus, būs nepieciešams pārskatīt uzņēmuma pamatlīdzekļus un to izmantošanu uzņēmuma saimnieciskajā darbībā. Būs nepieciešams noteikt, vai ir bijušas izmaiņas pamatlīdzekļa izmantošanā saistībā ar Covid-19 notikumiem, vai uzņēmums pārskata gadā neizmantoja biroja vai ražošanas telpas, kā arī citas iekārtas?

Šādi faktori var ietekmēt ne tikai aktīvu vērtību, bet arī konkrēta pamatlīdzekļa paredzamo lietderīgās lietošanas laiku un nolietojuma likmes, kas būtu jāpārskata.

c) Ieguldījuma īpašumi: ja ieguldījuma īpašumi tiek novērtēti patiesajā vērtībā, vai ir pārskatīti nozīmīgie pieņēmumi, kas izmantoti, nosakot patieso vērtību?

Ja uzņēmums novērtē ieguldījuma īpašumus pēc patiesās vērtības, tad esošajos apstākļos tas var saskarties ar zināmām grūtībām patiesās vērtības novērtēšanā. Patiesā vērtība tiek novērtēta kā cena, ko pārskata datumā trešā puse maksā aktīvajā tirgū. Faktori, kas var ietekmēt ieguldījuma īpašumu vērtību un ieņēmumu plūsmas, ir nomnieku lūgums pārskatīt nomas maksu vai to atlikt, vai arī nomas līgumu laušana, ja nomniekam ir nepieciešamas mazākas telpas, kā arī tas, ka bilances datumā nav nebūt aktīvs tirgus, līdz ar to uzņēmumam trūkst salīdzināmie tirgus dati. Novērtējot nekustamos īpašumus, parasti tiek izmantotas vairākas metodes un tiek noteikts šo metožu svērtais rezultāts. Izmantojot ieņēmumu metodi, jāizmanto saprātīga un pamatota diskonta likme.

d) Krājumi: vai krājumi tiks pārdoti vismaz par to uzskaites vērtību?

Krājumi tiek uzskaitīti zemākajā no pašizmaksas vai neto realizācijas vērtības. Krājumu vērtība jākorrigē, kad aplēstā pārdošanas cena, atskaitot aplēstās produkcijas pabeigšanas un pārdošanas izmaksas, ir mazāka par krājumu uzskaites vērtību, pamatojoties uz bilances datumā pastāvošajiem nosacījumiem. Uzņēmumam būs jāizvērtē, vai produkcija tiks pārdota vismaz par tās uzskaites vērtību? Vai neto realizācijas vērtība ir samazinājusies pandēmijas rezultātā? Līdzīgi spriedumi jāpiemēro nepabeigtajiem pasūtījumiem – vai to bilances vērtība ir atbilstoša un atgūstama? Faktori, kas vēl jāņem vērā krājumu novērtēšanā, ir šādi: vai uzņēmums novēro produkcijas pieprasījuma kritumu, it īpaši ilgtermiņā? Vai uzņēmumam ir augstākas ražošanas un piegādes izmaksas, kas ietekmē aprēķinātās produkcijas pabeigšanas un pārdošanas izmaksas?

Turklāt, gan krājumu, gan pamatlīdzekļu inventarizācijas process, ievērojot valstī noteiktos ierobežojumus, ir apgrūtināts un prasa ilgāku laiku tā organizēšanai, veikšanai un rezultātu izskatīšanai.

e) Debitoru parādi: vai uzkrājumi šaubīgiem debitoru parādiem ir pietiekoši?

Debitoru parādi tiek uzskaitīti atbilstoši sākotnējo rēķinu summai, atskaitot nedrošiem parādiem izveidoto uzkrājumu atlikumus. Uzkrājumi nedrošiem parādiem tiek aplēsti, kad pilnas parāda summas iekasēšana ir apšaubāma. Uzņēmumam varētu būt problēmas ar pircēju un pasūtītāju parādu atgūstamību. Nelabvēlīgi tirgus vai ekonomiskie apstākļi var liecināt par debitoru parādu vērtības samazināšanos. Ja uzņēmumam ir objektīvi pierādījumi, ka debitoru parādi bilances datumā nav atgūstami, piemēram, būtiskās parādnieka finansiālās grūtībās un / vai parādu nesamaksāšana, kad iestājas maksāšanas termiņš, tie ir jānoraksta vai jāveido uzkrājumi šaubīgiem debitoriem.

f) Jaunie un esošie aizņēmumi no kredītiestādēm un citi aizņēmumi: vai aizņēmumi ir korekti klasificēti ilgtermiņa / īstermiņa saistībās un vai nav pārkāpti aizņēmuma līguma finanšu nosacījumi?

Ja uzņēmums saskarās ar nestabiliem tirdzniecības apstākļiem vai problēmām ar naudas plūsmu, un notika izmaiņas aizņēmuma līgumu nosacījumos, ieteicams finanšu pārskata pielikumā atklāt informāciju par aizņēmumu nosacījumu maiņu. Jāpievērš uzmanība arī finanšu nosacījumu (kovenantu) izpildei, kas parasti tiek iekļauti aizņēmuma līgumos ar kredītiestādēm – vai bilances datumā tie nav pārkāpti? Uzņēmumiem būtu jāapsver, kā finanšu nosacījumu pārkāpums var ietekmēt aizņēmuma atmaksas laiku, un kā tas ietekmē ilgtermiņa / īstermiņa saistību klasifikāciju bilances datumā.

g) Darbības turpināšanas novērtējums, tostarp vadības plāni nenoteiktības mazināšanai

Sagatavojot 2020. gada finanšu pārskatus, ir svarīgi apsvērt uzņēmuma darbības turpināšanu un sniegt papildu informāciju par visām būtiskajām neskaidrībām, kas var ietekmēt uzņēmuma spēju turpināt savu darbību. Uzņēmuma vadībai ir jānovērtē, vai uzņēmums turpina darboties, un šim novērtējumam jāaptver vismaz 12 mēneši no dienas, kad vadībai ir jāapstiprina finanšu pārskati. Sakarā ar pandēmijas strauji mainīgo raksturu būs svarīgi pārskatīt darbības turpināšanas pieņēmumu tuvu tai dienai, kad uzņēmums plāno publicēt finanšu pārskatu.

Veicot darbības turpināšanas novērtējumu, naudas plūsmas prognozes parasti tiek uzskatītas par galveno novērtējuma sastāvdaļu. Rūpīga uzmanība jāpievērš galvenajiem spriedumiem un pieņēmumiem, kas tiks izmantoti prognožu sagatavošanā, lai nodrošinātu, ka tie ir saprātīgi un atbalstāmi, ņemot vērā tā brīža situāciju. Pārskatot uzņēmuma darbības turpināšanas pieņēmumu, prognozēšanai ieteicams izmantot vairākus scenārijus, ņemot vērā arī nozares specifiku. Covid-19

izraisītā krīze, tās negatīvā ietekme uz uzņēmumiem un ekonomiku kopumā, valstu ieviestie ierobežojumi mainīja daudzu uzņēmumu darbību, līdz ar to vadības ziņojumā un finanšu pārskatos jāiekļauj papildus informācija par krīzes ietekmi uz uzņēmumu un darbības turpināšanu - cik lielā mērā pastāv būtiska nenoteiktība, kas liek apšaubīt uzņēmuma spēju turpināt darboties?

Ja pēc novērtējuma pabeigšanas vadība secina, ka pastāv būtiska nenoteiktība saistībā ar notikumiem vai apstākļiem, kas rada būtiskas šaubas par uzņēmuma spēju turpināt darboties, šīs nenoteiktības ir jāatklāj finanšu pārskatā. Nenoteiktības tiek uzskatītas par būtiskām, ja var pamatoti sagaidīt, ka to atklāšana ietekmēs uzņēmuma īpašnieku un citu finanšu pārskatu lietotāju ekonomiskos lēmumus.

h) Informācijas atklāšana finanšu pārskatu pielikumā

Grāmatvedības politikas un būtiski spriedumi, aplēses un pieņēmumi

Ja grāmatvedības politikas tika pārskatītas un mainītas 2020. gadā, ir jāpapildina grāmatvedības politiku apraksts finanšu pārskatu pielikumā, lai pārliecinātos, ka tas atspoguļo pārskata gada izmaiņas notikumos vai apstākļos.

Vadībai ir jāpārskata visas finanšu pārskatu jomas, uz kurām attiecas būtiski spriedumi, aplēses un pieņēmumi. Paaugstinātas nenoteiktības apstākļos ir svarīgi, lai finanšu pārskatos tiktu iekļauta informācija, kas ir specifiska uzņēmumam attiecībā uz nenoteiktībām, kas raksturīgas spriedumiem un aplēsēm. Ņemot vērā nenoteiktības līmeni, spriedumu un aplēšu jutīgumu, kā arī to, ka, sagatavojot iepriekšējā gada finanšu pārskatus, tika izmantoti atšķirīgie spriedumi, pieņēmumi un aplēses, ieteicams finanšu pārskata pielikumā atklāt informāciju par pārskata gadā piemērotiem pieņēmumiem, spriedumiem un aplēsēm, kā arī pierādījumiem, uz kuriem tie balstās. Sniegtajai informācijai jābūt pietiekami detalizētai un specifiskai, lai finanšu pārskatu lietotāji varētu saprast konkrēto spriedumu vai pieņēmumu, kāpēc tas ir nozīmīgs un kā ir izdarīts secinājums.

Covid-19 izraisītās krīzes ietekme uz uzņēmumu

Vadībai būtu jāsniedz informācija par to, kā Covid-19 izraisītā krīze ietekmēja konkrētu uzņēmumu, tā finansālo stāvokli un darbības rezultātus, kā arī kādi pasākumi tika veikti, lai novērstu un mazinātu pandēmijas ietekmi uz uzņēmumu. Būs jāizvērtē, vai faktori, kas izraisīja šādas izmaksas vai korekcijas, pastāvēja vēl pirms Covid-19 sākuma? Piemēram, saistot aktīvu vērtības samazināšanu ar Covid-19, ir jāpadomā, vai vērtības samazināšanas indikatori nepastāvēja vēl pirms pandēmijas un vai tie tiešām ir saistīti ar Covid-19. Sniedzot informāciju par vienreizējām un neparastām izmaksām vai korekcijām, kas radušās pandēmijas laikā, ir jāpaskaidro, kāpēc šīs izmaksas vai korekcijas ir saistītas tieši ar Covid-19, lai finanšu pārskati nebūtu maldinoši.

Ņemot vērā iepriekšminēto, Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācija lūdz pagarināt gada pārskatu iesniegšanas termiņus, kuri ir noteikti GPKGPL, tiem gada pārskatiem, kuri tiek sagatavoti par gadu, kas noslēdzas 2020. gada 31. decembrī, vismaz uz diviem mēnešiem.

Ar cieņu,

Andrejs Ponomarjovs

Dr.oec., Latvijas Republikas Grāmatvežu asociācijas valdes priekšsēdētājs

ŠIS DOKUMENTS IR ELEKTRONISKI PARAKSTĪTS AR DROŠU ELEKTRONISKO PARAKSTU UN SATUR LAIKA ZĪMOGU